

**Müştəri profili üzrə risk dərəcəsinə müvafiq olaraq irihəcmli hesab edilə bilən
nağd əməliyyatların araşdırılması
Metodologiyası**

I. Ümumi müddəalar

1. “Müştəri profili üzrə risk dərəcəsinə müvafiq olaraq irihəcmli hesab edilə bilən nağd əməliyyatların araşdırılması Metodologiyası” (bundan sonra - “Metodologiya”) Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 28 fevral 2023-cü il tarixli 3770 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizəyə dair 2023-2025-ci illər üzrə Milli Fəaliyyət Planı”nın 8.1.3-cü yarımbəndinin 1-ci abzasına müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Monitorinqi Xidməti tərəfindən hazırlanmışdır və tövsiyə xarakteri daşıyır.

2. Nağd vəsaitlərin dövriyyəsinə izləmək çətin olduğundan cinayətkarlar tərəfindən cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın nağd pula çevirilməsi və yaxud əmlakın nağd şəkildə əldə edilməsi, daha sonra müxtəlif yollarla qanuni iqtisadi dövriyyəyə daxil edilməsi yolu ilə leqallaşdırılma üsullarından daha çox istifadə edilir. Bu da irihəcmli nağd əməliyyatlar zamanı vəsaitin mənbəyinin müəyyənəşdirilməsi məqsədilə əlavə araşdırmanın həyata keçirilməsini zəruri edir.

3. Bu Metodologiyada nağd əməliyyatlar dedikdə kassa, ödəniş terminalları, bankomatlar vasitəsilə nağd vəsaitin müxtəlif məqsədlərlə öhdəlik daşıyan şəxslərə (bundan sonra – ÖDŞ) təqdim edilməsi başa düşülür.

4. Bu Metodologiyada istifadə olunan digər anlayışlar “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununda (bundan sonra - “Qanun”) istifadə olunan anlayışlarla eynidir.

5. Metodologiyanın hazırlanmasında məqsəd nağd əməliyyatlar zamanı öhdəlik daşıyan şəxslər (bundan sonra - ÖDŞ) tərəfindən vəsaitin mənbəyinin müəyyən edilməsi məqsədilə əlavə araşdırmaya əsas olan məbləğ limitləri (risk limitləri) barəsində vahid yanaşmanın təmin edilməsidir. Bu məqsədlə müştəri profili üzrə risk dərəcəsinə müvafiq olaraq irihəcmli hesab edilə bilən nağd əməliyyatların araşdırılması üçün risk limitləri (1 sayılı Əlavə) müəyyən edilmişdir və son 12 ay ərzində müvafiq risk limitlərindən artıq həcmdə nağd əməliyyat həyata keçirildiyi təqdirdə, ÖDŞ tərəfindən nağd vəsaitin mənbəyi barədə əlavə sübutedici məlumat və sənədlərin əldə edilməsi tövsiyə olunur.

II. ÖDŞ tərəfindən irihəcmli nağd əməliyyatların araşdırılması

6. Risk limitləri müştəri profili üzrə risk dərəcəsindən (aşağı, orta və yüksək riskli müştərilər) asılı olaraq fiziki şəxslər və vergi ödəyiciləri üzrə təsnifləşdirilmişdir.

7. ÖDŞ nağd əməliyyatların risk limitlərini aşıb-aşmamasını müəyyənləşdirərkən müştərinin son 12 ay ərzində apardığı nağd əməliyyatlar barədə məlumat əldə etmək üçün bütün mümkün informasiya mənbələrindən istifadə etməlidir. Belə ki, maliyyə institutunun həm özündə, həm də həmin maliyyə institutunun aid olduğu maliyyə qrupundakı digər maliyyə institutlarında aparılmış nağd əməliyyatları araşdırması məqsədemüvafiqdir.

8. Əlavə araşdırma çərçivəsində müştəridən nağd vəsaitin mənbəyi barədə aşağıdakı məlumat və sənədlər tələb edilə bilər:

Müştəri tərəfindən nağd vəsaitin mənbəyi olaraq

- yaxın qohumlarının gəlirləri göstərildiyi təqdirdə, yaxın qohumlarının gəlirini təsdiq edən məlumat və sənədlər;
- əmlakına dair əməliyyatlar (əqdlər) göstərildiyi təqdirdə, əmlaka dair əməliyyatı (əqdi) təsdiq edən məlumat və sənədlər;
- xarici ölkədə həyata keçirdiyi sahibkarlıq fəaliyyəti göstərildiyi təqdirdə, bu fəaliyyətin nəticəsində əldə olunmuş gəlirləri təsdiq edən məlumat və sənədlər;
- miras göstərildiyi təqdirdə, mirasın qəbul edilməsini təsdiq edən sənəd;
- gəlirlərin tədricən toplanması (yığım) qeyd edildiyi halda, yığımın toplanmasına imkan verən mütəmadi gəlirləri təsdiq edən məlumat və sənədlər və s.

9. ÖDŞ təqdim edilmiş sübutedici məlumat və sənədlər əsasında müştərinin dövriyyəsinin və əməliyyatlarının ağlabatan iqtisadi və ya qanuni əsasının olub-olmamasını (əmtəəsiz, açıq-aşkar iqtisadi əsası və qanuni məqsədi olmayan əməliyyatlar və s.) araşdırmalıdır. ÖDŞ nağd vəsaitin mənbəyi barədə ağlabatan digər bütün məlumat və sənədləri qəbul edə bilər.

10. Müştəri tərəfindən nağd vəsaitin mənbəyi kimi hər-hansı birdəfəlik əməliyyat (əqd) təqdim edildikdə və müvafiq əməliyyat (əqd) nağd əməliyyatın həcminə bərabər olduqda, bu əməliyyat (əqd) vəsaitin mənbəyini təsdiq edən sənəd kimi yalnız bir dəfə qəbul edilə bilər. Hər-hansı birdəfəlik əməliyyata (əqdə) dair sübutedici məlumat və sənədlər yalnız o halda bir neçə dəfə qəbul edilə bilər ki, sözügedən birdəfəlik əməliyyat (əqd) nəticəsində müştərinin əldə etdiyi gəlir onun həyata keçirdiyi əməliyyatların həcmindən az olmasın.

11. ÖDŞ-nin sübutedici məlumat və sənədlərin digər ÖDŞ-də eyni məqsədlərlə istifadə edilməsi hallarını araşdırması tövsiyə olunur.

12. Bu Metodologiyanın məqsədləri üçün müştəri profili üzrə risk dərəcəsi dedikdə, bir qayda olaraq, nağd əməliyyatın xeyrinə həyata keçirildiyi şəxsin müştəri profili üzrə risk dərəcəsi başa düşülür. Nağd əməliyyat üçüncü şəxslər tərəfindən həyata keçirildiyi təqdirdə isə, müştəri profili üzrə risk dərəcəsi əməliyyatı həyata keçirən şəxsə münasibətdə müştəri profili üzrə risk dərəcəsi olaraq başa düşülməlidir. Eyni zamanda üçüncü şəxs tərəfindən aparılmış nağd əməliyyatın xeyrinə əməliyyat həyata keçirilmiş şəxsin müştəri profilinə uyğun olub-olmaması ÖDŞ tərəfindən araşdırılmalıdır. Üçüncü şəxslər tərəfindən aparılan əməliyyatlar zamanı əməliyyatı aparan şəxsin müştəri profili üzrə risk dərəcəsi müəyyənləşdirilə bilmirsə (üçüncü şəxsə münasibətdə müştəri uyğunluğu tədbirlərinin tətbiqi zərurəti yoxdursa və ya obyektiv səbəblərdən mümkün deyildirsə, məsələn, ödəniş terminalları vasitəsilə nağd əməliyyatlar), risk dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi xeyrinə əməliyyat aparılan müştərinin profili üzərindən aparılmalıdır.

13. ÖDŞ bu Metodologiya çərçivəsində araşdırma nəticəsində, habelə, risk limitindən asılı olmayaraq nağd əməliyyatlar zamanı şübhəli hallar aşkar etdiyi təqdirdə Qanuna müvafiq olaraq məlumat və sənədləri Maliyyə Monitoringi Xidmətinə təqdim etməlidirlər.

**Müştəri profili üzrə risk dərəcəsinə müvafiq olaraq irihəcmli hesab edilə bilən
nağd əməliyyatların araşdırılması üçün risk limitləri**

Müştəri kateqoriyası	Müştəri profili üzrə risk dərəcəsi	Son 12 ay ərzində əməliyyatların ümumi həcmi
Fiziki şəxs ¹	Aşağı	> Orta aylıq gəlirinin ² 40 misli
	Orta	> Orta aylıq gəlirinin 30 misli
	Yüksək	> Orta aylıq gəlirinin 20 misli
Son istehlakçı ilə nağd pul hesablaşmaları aparılan obyektə və ya nəzarət-kassa aparatı olmayan hüquqi şəxs və fərdi sahibkar	Aşağı	> Orta aylıq dövriyyəsinin ³ 60%-i
	Orta	> Orta aylıq dövriyyəsinin 40%-i
	Yüksək	> Orta aylıq dövriyyəsinin 25%-i

QEYD:

¹ Fiziki şəxslərin son 12 ay ərzində ümumi həcmi 20.000 AZN-dən daha aşağı olan nağd əməliyyatları gücləndirilmiş müştəri uyğunluğu tədbirlərinin tətbiqi zamanı araşdırılır.

² Fiziki şəxsin orta aylıq gəliri dedikdə, onun son 4 il üzrə orta aylıq gəliri başa düşülür.

³ Hüquqi şəxslərin və ya fərdi sahibkarların orta aylıq dövriyyəsi hesablanarkən son 12 ayın dövriyyəsi nəzərə alınmalıdır.